

Άρειος Πάγος 48/1988, Τμ. Β'*

Πηγή: Ε.Ε.Δ. 48/89 σελ. 315

Περίληψη: Θάνατος παθόντος από εργατικό ατύχημα. - Δικαίωμα ανιόντων που ζούσαν εις βάρος του στην απόληψη της αποζημίωσης. - Δέσμευση απ' τη Δ.Σ.Ε. για την εξομοίωση των αλλοδαπών και ιθαγενών εργατών κατά την αποζημίωση των εργατικών ατυχημάτων, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. - Ζητήματα παθητικής νομιμοποίησης στη δίκη για καταβολή αποζημίωσης επί θανάτου ναυτικού από εργατικό ατύχημα. - Πρόσθετη αποζημίωση πλέον της νόμιμης για εργατικό ατύχημα ναυτικών σύμφωνα με συλλογική ρύθμιση.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1914 άρθρα 3 § 5, 5 και 6. Δ.Σ.Ε. 19/1925 άρθρ. 1 (ν.δ. της 30.10.1935). Ν. 3816/1958 άρθρ. 37 και 105. Απόφ. Εμπ. Ναυτ. 70114/6287/1980.

Απόφαση Δικαστηρίου

Προεδρεύων ο Αντιπρόεδρος κ. ΒΑΣ. ΛΙΝΑΡΔΟΣ

Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης κ. ΙΩΑΝ. ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ

Δικηγόροι οι κ.κ. Κ. Κοννίδας, Γ. Παυλάκης

Κατά το άρθρο 6 του ν. 551/1914, σε περίπτωση θανάτου του παθόντος, την από του νόμου τούτου οριζομένην αποζημίωση δικαιούνται οι ανιόντες που ζούσαν εις βάρος εκείνου. Εν προκειμένω η αναιρεσίβλητη ισχυρίσθηκε με την πρώτη αγωγή της, με την οποία ζήτησε ολόκληρη την υπό του παραπάνω νόμου οριζομένη αποζημίωση, ότι είναι μητέρα του ναυτικού που αναφέρεται σε αυτήν και διατρεφόταν από εκείνον. Έτσι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο που με την προσβαλλομένη απόφαση δέχθηκε ότι αποδείχθηκε ο παραπάνω ισχυρισμός της αναιρεσίβλητου, δεν έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν και ο επί του άρθρου 559 αριθ. 8 Κ.Πολ.Δ. στηριζόμενος αντίθετος πρώτος λόγος της αναιρέσεως, κατά το πρώτο τμήμα αυτού, είναι αβάσιμος (...).

Δέχθηκε το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ότι από τα παραπάνω αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκε ότι η αναιρεσίβλητος, κατά τον χρόνο θανάτου του υιού της συνεπεία πλήξεως του πλοίου με ρουκέττες από αεροπλάνο του Ιράκ, ήταν ανίκανη να αυτοσυντηρηθεί και γι' αυτό εκείνος της παρείχε την προσήκουσα διατροφή με χρηματικά εμβάσματα. Έτσι ο επί του άρθρου 559 αριθ. 10 Κ.Πολ.Δ. στηριζόμενος πρώτος λόγος της αναιρέσεως, κατά το τρίτο τμήμα αυτού, με τον οποίο προβάλλεται η αιτίαση ότι το δευτεροβάθμιο δέχθηκε τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά χωρίς αποδείξεις, είναι αβάσιμος.

Το τμήμα της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως κατά το οποίο δεν αποδείχθηκε ο ισχυρισμός των αναιρεσειόντων ότι η αναιρεσίβλητη έχει επαρκείς πόρους από περιουσία ή από την άσκηση επαγγέλματος και μπορούσε να αυτοσυντηρηθεί, ο οποίος αποτελεί άρνηση του παραπάνω αγωγικού ισχυρισμού, δεν ενέχει επιβολή του βάρους της αποδείξεως του ισχυρισμού της εναγούσης που προαναφέρθηκε στους αναιρεσειόντες κατά παράβαση του άρθρου 338 § 1 Κ.Πολ.Δ. Έτσι ο επί του άρθρου 559 αριθ. 13 Κ.Πολ.Δ. στηριζόμενος αντίθετος πρώτος λόγος της αναιρέσεως, κατά το τέταρτο τμήμα αυτού, είναι αβάσιμος.

Κατά το άρθρο 5 του ν. 551/1914 περί ευθύνης προς αποζημίωση των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών την αποζημίωση που προβλέπεται από το άρθρο 3 § 5 αυτού για την περίπτωση θανάτου από εργατικό ατύχημα δικαιούνται αλλοδαποί που α) διέμεναν στην Ελλάδα κατά το χρόνο του δυστυχήματος, β) διά συμβάσεως με την πολιτεία των αλλοδαπών αναγνωρίσθηκαν και γι' αυτούς αυτά τα δικαιώματα και γ) η νομοθεσία της πολιτείας του αλλοδαπού προνοεί τέτοια δικαιώματα υπέρ των εκεί αλλοδαπών. Με το άρθρο 1 της από 5.6.1935 διεθνούς συμβάσεως περί εξομοίωσης των αλλοδαπών και ιθαγενών εργατών κατά την αποζημίωση των εργατικών ατυχημάτων*, κάθε μέλος της διεθνούς οργανώσεως εργασίας που επικυρώνει αυτή τη σύμβαση υποχρεώνεται να παρέχει στους υπηκόους άλλου μέλους που επικυρώνει την σύμβαση την αποζημίωση που παρέχει στους δικούς του υπηκόους. Η σύμβαση αυτή κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν.δ. 10/1975** και από το Πακιστάν με την από 30.10.1947 δήλωσή του προς το Διεθνές Γραφείο Εργασίας η οποία κατά το εσωτερικό δίκαιο αυτής της πολιτείας του αποτελεί τρόπο κυρώσεως της διεθνούς συμβάσεως και δεσμεύσεως εξ αυτής. Συνεπώς το δευτεροβάθμιο δικαστήριο που, αφού δέχθηκε ότι ο παθών ήταν υπήκοος του Πακιστάν, εφήρμοσε λόγω της εκ της κυρώσεως της παραπάνω διεθνούς συμβάσεως αμοιβαιότητας τον νόμο που αναφέρεται στην αρχή της παρούσης σκέψεως, δεν παραβίασε το άρθρο 28 του Συντάγματος ούτε το άρθρο 5 του ν. 551/1914, ούτε τα άρθρα 3, 8 της παραπάνω συμβάσεως με τα οποία υποχρεώνονται τα κράτη που την κυρώνουν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προς εφαρμογή της συμβάσεως και την θέσπιση συστήματος αποζημιώσεως των

ατυχημάτων εργασίας. Έτσι ο εκ του άρθρου 559 § 1 Κ.Πολ.Δ. αντίθετος δεύτερος λόγος αναιρέσεως, κατά το πρώτο τμήμα αυτού, είναι αβάσιμος. (...).

Κατά το άρθρο 37 του ν. 3816/1958 "περί κυρώσεως του Κώδικος Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου η σύμβαση ναυτολογήσεως του πληρώματος καταρτίζεται από τον πλοίαρχον. Εάν συμβεί θάνατος ναυτικού, εφαρμόζονται, κατά το άρθρο 66 § 2 ίδιου νόμου, οι ειδικές διατάξεις περί αποζημιώσεως για εργατικό ατύχημα. Υπόχρεοι προς καταβολήν της αποζημιώσεως είναι, κατά τα άρθρα 84, 85 § 2 105, 106 του ίδιου νόμου, ο εφοπλιστής και οι απαιτήσεις κατ' αυτού ασκούνται και κατά του πλοίου. Εκ τούτου έπεται ότι ο κύριος του πλοίου νομιμοποιείται παθητικώς στη δίκη. Έτσι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο που δέχθηκε ότι οι αναιρεσιόντες νομιμοποιούνται παθητικώς στη δίκη γιατί το πρώτο από αυτούς νομικό πρόσωπο είναι κύριο του πλοίου και οι λοιποί από αυτούς εφοπλιστές του πλοίου στο οποίο ναυτολογήθηκε ο υιός της αναιρεσιβλήτου διά συμβάσεως ναυτολογήσεως εκείνου με το πρώτο από τους αναιρεσιόντας νομικό πρόσωπο, δεν παραβίασε τις παραπάνω διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου και διέλαβε στην απόφασή του σαφή αιτιολογία. Συνεπώς ο αντίθετος τρίτος λόγος αναιρέσεως που στηρίζεται κατά το πρώτο μέρος στο άρθρο 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. και κατά το δεύτερο μέρος στο άρθρο 559 αριθ. 19 Κ.Πολ.Δ., είναι αβάσιμος.

Κατά το άρθρο 105 του ν. 3816/1958 εκείνος που εκμεταλλεύεται πλοίο το οποίο ανήκει σε άλλον οφείλει να κάνει μαζί με αυτόν έγγραφη δήλωση προς την λιμενική αρχήν του τόπου της ναυτολογήσεως. Εάν δεν έγινε τέτοια δήλωση ο κύριος του πλοίου τεκμαίρεται ότι εκμεταλλεύεται το πλοίο για τον εαυτό του. Από τη διάταξη αυτή του νόμου σαφώς προκύπτει ότι το παραπάνω τεκμήριο εφοπλισμού εις βάρος του κυρίου του πλοίου είναι μαχητό και μπορεί ο ενάγων να απευθύνει την αγωγή εναντίον του κατά τεκμήριο εφοπλιστή επικαλούμενος την έλλειψη της παραπάνω δηλώσεως ή να απευθύνει την αγωγή κατά του πραγματικού εφοπλιστή επικαλούμενος την υπ' αυτού εκμετάλλευση του πλοίου. Εν προκειμένω η αγωγή κατά των τριών τελευταίων από τους αναιρεσιόντες δεν στηρίζεται στο παραπάνω τεκμήριο αλλά στον ισχυρισμό της αναιρεσιβλήτου ότι αυτοί είναι συνεφοπλιστές. Έτσι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο που απέρριψε τον λόγο της εφέσεως των αναιρεσιόντων κατά τον οποίον δεν νομιμοποιούνται οι τρεις τελευταίοι από αυτούς παθητικώς στη δίκη γιατί δεν αναφέρονται στην αγωγή οι προϋποθέσεις του τεκμηρίου, δεν παραβίασε τον παραπάνω κανόνα ουσιαστικού δικαίου και ο αντίθετος επί του άρθρου 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. στηριζόμενος τέταρτος λόγος της αναιρέσεως, κατά το πρώτο τμήμα αυτού, είναι αβάσιμος. (...).

Κατά την από 27.9.1980 ειδική συλλογική σύμβαση εργασίας που κυρώθηκε με την υπ' αριθ. 70114/6287/1980 απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας, και, από της κατά την 10.10.1980 δημοσιεύσεώς της στο υπό τον αριθμό 1049/1980 φύλλο του Β' τεύχους της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, δεσμεύει, κατά το άρθρο 5 του α.ν. 2376/1944, όλους τους Έλληνες πλοιοκτήτες και εργάτες θαλάσσης, στα πληρώματα των ελληνικών πλοίων που παραμένουν στη θαλάσσια περιοχή του ποταμού SHALT EL ARAB καταβάλλεται πρόσθετο επίδομα από 125% επί του μηνιαίου μισθού που καθορίζεται από τις οικείες συλλογικές συμβάσεις εργασίας και σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος καταβάλλεται, πλέον της αποζημιώσεως του ν. 551/1914, πρόσθετη αποζημίωση από 3.000 λίρες Αγγλίας. Η διάταξη του άρθρου 2 του α.ν. 2671/1940 κατά την οποία η αποζημίωση του ν. 551/1914 καθορίζεται με βάση την αντιμισθία του ναυτικού χωρίς να υπολογίζεται σε αυτήν το πολεμικό επίδομα και κάθε άλλη παροχή που γίνεται λόγω των πολεμικών γεγονότων, έχει εφαρμογή, κατά την αυθεντική ερμηνεία αυτής που έγινε με το άρθρο 7 § 1 στοιχ. Α' του α.ν. 2355/1940, μόνον εφ' όσον το ατύχημα δεν προήλθε από πολεμικό κίνδυνο. Εξάλλου οι όροι της παραπάνω συλλογικής συμβάσεως εργασίας η οποία έχει εκδοθεί κατά νομοθετικήν εξουσιοδότηση εκ του άρθρου 1 του α.ν. 3276/1944, περιέχει ευνοϊκότερους για τους ναυτικούς κανόνες ουσιαστικού δικαίου με τους οποίους καταργήθηκε, κατά το άρθρο 2 του Α.Κ. σιωπηρώς η δυσμενέστερη για τους ναυτικούς διάταξη του άρθρου 2 του α.ν. 2671/1940. Έτσι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο που με την προσβαλλομένη απόφαση καθώρισε με δύο επάλληλες αιτιολογίες την εκ του ν. 551/1914 αποζημίωση της αναιρεσιβλήτου επί τη βάσει των αποδοχών του υιού της κατά τον χρόνον του θανάτου του, προσαυξημένων κατά 125%, δεν παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 2 του α.ν. 2671/1940 και ο αντίθετος επί του άρθρου 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. στηριζόμενος τελευταίος λόγος της αναιρέσεως, με τον οποίο πλήττεται το παραπάνω κεφάλαιο της προσβαλλομένης αποφάσεως ως προς αμφότερες τις αιτιολογίες, είναι αβάσιμος. (Επικυρώνει την 357/1987 απόφ. του Εφετείου Πειραιώς).

* Όμοια και η Α.Π. 49/1988.

** Πρόκειται προφανώς για την 19 Δ.Σ.Ε του 1925 (κι όχι του 1935 όπως λανθασμένα αναφέρεται).

*** Πρόκειται για το ν.δ. της 30 Οκτωβρίου 1935 (και όχι για το λανθασμένως αναφερόμενο).